

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Rev. Patr. Joannis Laurentii Berti, Ord. Eremit. S.
Augustini, Theologia Historico-Dogmatico-Scholastica,
Seu Libri, De Theologicis Disciplinis**

Berti, Giovanni Lorenzo

Monachii [u.a.], 1749

Caput I. De communicatione idiomatum, regulisque in qualibet de Verbo
homine enunciatione servandis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-83684](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-83684)

DE THEOLOGICIS DISCIPLINIS LIBER VICESIMVS SEPTIMVS,

*De iis, quæ ob hypostaticam utriusque naturæ unionem vere
proprieque de Christo Jesu enuntiantur.*

IRABILIS divina, humanaque naturæ in unitatem personæ copulatio, quam hætenus explicare, & adversus nefarias hæreses defendere, ac propugnare curavimus, absque ulla contradictione illud præstat, ut unus, idemque Dominus JESUS CHRISTUS ex æquo sibi vindicet, quæ Dei, & quæ hominis sunt, attributiones, atque proprietates: in quibus exponendis non solum quidam errarunt haud recte distinguentes quæ naturis duntaxat conveniunt ab iis, quæ de sola persona enuntiantur; verum etiam errores instaurarunt damnatorum hæreticorum, dissidiisque turbaverunt Ecclesiæ tranquillitatem. Quidam enim omnipræsentiam, sive immensita-

tem tribuentes humanæ Christi naturæ commenti iterum sunt permixtionem parum dissimilem Eutychianæ; nonnulli in Christo, ut homine, adstruentes alieni filii adoptionem visi sunt inducere alteram cum Nestorio personam; aliqui novas theses intempestive ac temere defensantes, ac præsertim de Una in Trinitate persona affixa cruci, fuerunt gravissimarum dissensionum auctores. Hoc itaque libro, ne quis disputans de magno pietatis Sacramento, quo Deus manifestatus est in carne, absurda vocabula, vel impia asserta pronuntiet, universales primum regulas tradimus ad enuntiationem quamlibet ad Christum spectantem scite dijudicandam; deinde propositiones ipsas, de quibus potissimum disceptatur, singillatim exponimus, insertis historicis monumentis, atque Theologicis velitationibus.

CAPUT I.

De communicatione idiomatum, regulisque in qualibet de Verbo homine enunciatione servandis.

SUMMARIUM.

1. Præliminaria ad propositionem.
2. 3. 4. Probatur respectu personæ admitti debere communicationem idiomatum.
- 5 & 6. Non tamen datur communicatio idiomatum inter unam, & alteram naturam, seu in abstracto.
7. Regulæ duodecim observandæ.
8. Usque ad 12. Probatur naturam humanam Christi non esse ubique.
12. & seqq. Solvuntur objectiones.

I.
Status Quo-
stionis.

EX unione substantiali duarum in Christo naturarum consequitur vocabulorum permutatio, quam Græci appellaverunt *ὑπόστασις*, Latini *communicatio*.
R. P. Berti Theol. Tom. V.

tionem idiomatum. Nequit hæc accuratius describi, quam verbis Nazianzeni scribentis ad Theophilum. *Propter ex-
tam unionem assumptæ carnis, & as-
sumen-*

summentis divinitatis mutuo transferuntur vocabula, ut humanum ex divino, divinum ex humano denominetur. Quare Scholastici recte communicationem idiomatum definiunt, Est loquendi forma, vel modus, quo ea, quæ unius naturæ in Christo propria sunt, eique vere ac realiter competunt, propter personæ, quæ in utraque natura subsistit, unitatem toti concreto attribuuntur. *Concreto* autem dicimus, non *formæ*, aut *naturæ*; nam quemadmodum contra Nestorium unam in Christo profiteamur personam, id est, unum Deum hominem, adversus autem Eutychetem naturas duas impermixtas; ita eidem personæ tribuenda sunt quæ utrique naturæ conveniunt, sed unius naturæ attributa non sunt in alteram transferenda. Quare qui denegant communicationem idiomatum, Nestoriani dicendi sunt; & qui illam adstruunt inter utramque naturam, Eutychiani. His accedere *Ubiquitarios*, qui immensitatem ac omnipotentiam in Christi humanitatem transfundunt, affirmant non tantum Scriptores Catholici, verum etiam post Theodorum Beza, & Hesiandrum hæretici posteriores. Nefarii huius erroris occurrunt vestigia aliqua in Lutherana Confessione de Cœna Domini; at illum, ut scribit Beza in Præfat. ad Christianum Hesiandrum, post obitum Melanchthonis Brentius invexit, ac pertinacissime propugnavit in Apologia ad Ingloftadianos Jacobus Andreas. Primum itaque contra Nestorii blasphemias, deinde contra Eutychianam, recedamque perfidiam scita Theologorum explanabuntur.

2.
Propositi-
o ima-
demonstra-
tur.

PROPOSITIO I. In Christo admitti debet respectu Personæ communicatio idiomatum.

Demonstratur ratione simul, Scripturis, & Patrum auctoritate. Quemadmodum de una persona hominis, in qua simul corporea ac spiritualis substantia conglutinantur, affirmari potest quod sit ratione prædita, & morti obnoxia; quorum unum animi proprium est, alterum corporis: ita de Christo, in quo eadem hypostasi divina, humanaque natura subsistunt, potest enuntiari quod sit Deus, mundi Conditor, sempiternus, immensus, omnipotens, sitque homo factus ex semine David, affixus cruci, mortuus, sepulchro conditus, in cælum assumptus, loco circumscriptus: quorum attributorum priora competunt divinitati, alia humanitati conveniunt. At hæc est vocabulorum permutatio, quam denegantes repugnant rationi, quoniam si

fatentur duarum naturarum hypostaticam unionem, ut probant prædictas de homine enunciationes, ita de Christo alatas, & consimiles probare debent, cum utrarumque fundamentum sit unitas individua Personæ: adversantur Scripturis, quæ Christo homini tribuunt quæ sunt propria divinitatis, & Christo Deo quæ humanitati conveniunt: opponuntur denique Patribus afferentibus Deum Verbum per unionem dispensativam propria sibi fecisse quæ carnis erant, non alterius cujusdam, sed ejus, quæ inenarrabiliter ei erat unita. Ratione itaque, Scripturis ac Patribus communicatio idiomatum stabilitur.

Rationem ex unitione petitam supple. r. Ex ratione, dicit Cyrillus de Incarnat. Unigeniti cap. 26. scribens: *Cum enim idem sit homo simul, & Deus, propter unitatem propriam sua ducit humana.* Ibiq; demonstrat, quomodo ob eandem unitatem dicitur de Christo quod proficiebat ætate & sapientia, & de plenitudine ipsius omnes accipiamus: quod baptizatus sit secundum carnem, & ipse baptizaverit Spiritu sancto: quod sanctificatus fuerit spiritu, & ipse omnes ad eum accedentes sanctificet; quæ, aliaque plura ita intelligenda sunt, ut nec quæ Deitati conveniunt, humanitati ipsius attribuantur, nec quæ humanitatis propria sunt, ad Deitatem detorqueantur. Tradit consimilia Augustinus libro 11. contra Max. cap. 20. *Si ergo attendas distinctionem substantiarum, Filius Dei de cælo descendit, filius hominis crucifixus est: si unitatem personæ, & filius hominis descendit de cælo, & filius Dei est crucifixus.* Et in Epist. ad Dardanum 187. num. 8. *Cum enim sit Christus Deus & homo, Deus utique unde dicit, Ego & Pater unum sumus, homo autem unde dicit, Pater major me est, idemque filius Dei unigenitus à Patre, & Filius hominis ex semine David secundum carnem; utrumque in illo observandum est cum loquitur, vel cum de illo Scriptura loquitur, & quid secundum quid dicatur intueendum. Nam sicut unus homo est anima rationalis & caro, sic & unus Christus est Verbum & homo. Proinde quod ad Verbum attinet, Creator est Christus, omnia enim per ipsum facta sunt. Quod vero ad hominem, creatus est Christus, factus enim ex semine David secundum carnem.* Proximo num. 9. demonstrat ex verbis Joannis 111. 13. *Nemo ascendit in cælum, nisi qui de cælo descendit, Filius hominis, qui est in cælo, nec non ex Apostolo in 1. ad Corinth. 11. 8. Si enim cognovissent, nunquam*

nunquam Dominum gloria crucifixiſſent; demonſtrat, inquam, quomodo Filius hominis ſecundum divinitatem erat in caelo, & Dominus gloria ſecundum humanitatem crucifigebatur in terra: atque ait hæc recte de Chriſto enuntiari, quia licet eſſet in caelo ſecundum id, quod filius Dei erat, ſecundum id vero quod filius hominis erat, adhuc eſſet in terra, & nondum aſcendiſſet in cælum: ac ſimiliter ſecundum id, quod filius Dei eſt, ſit Dominus gloria, & crucifixus ſit ſecundum id, quod eſt filius hominis; nihilominus dicitur Dominus gloria crucifixus, dicitur Filius hominis eſt in caelo; quoniam Filius hominis, & Dominus gloria una perſona eſt: *nec cum filium Dei Chriſtum dicimus, hominem ſeparamus, nec cum eundem Chriſtum filium hominis dicimus, ſeparamus Deum.*

3.
Ex Scripturis.

Producta ex Auguſtino & Cyrillo ratio unionis habet, ut conſtat, ſanctarum literarum fulcimentum. Si enim de Filio hominis dicitur quod erat in caelo priusquam illuc aſcenderet, & de gloria Domino quod ſit crucifixus: profeſto enuntiantur de Deo Verbo quæ conveniunt humanitati, & de Filio hominis, quæ divinitatis propria ſunt. Neque hæc tantum in Scripturis occurrunt, ſed alia complura: Nam Chriſtus appellatur Unigenitus conſiſtens in ſinu Patris, Joan. 1. 18. Genitus ante Luciferum, Pl. c. ix. 3. Deus ſuper omnia benedictus, ad Rom. ix. 5. Antiquior Abrahamo, ac ſempiternus, Joan. vii. 56. & ad Hebr. xii. 1. Ac pariter Deus Verbum dicitur acquiſiſſe Eccleſiam ſanguine ſuo, Act. xx. 28. animam ſuam pro nobis poſuiſſe, 1. Joan. iii. 16. appellatur Salvator, ad Titum ii. 6. Agnus occiſus, Apocalyp. v. 12. Quæ omnia ſatis commonſtrant dari expoſitam permutationem vocabulorum.

4.
Ex Patribus.

Hanc agnoviſſe ac propugnari Nazianzenum, Cyrillum, & Auguſtinum liquet ex dictis. Nec diſſentiunt alii Patres. Hilarius enim iv. de Trinit. inquit: *Qui erat, naſcitur: qui indemutabilis eſt, creſcit ætate: qui impaſſibilis, patitur.* Vigilius Martyr adverſus Eutychetem lib. iv. *Conſonat & divinitatem humanitatis, & humanitatem divinitatis habere vocabulum, id eſt, Verbum dici carnem, & carnem dici Verbum; non quia in ſe utrumque mutatum ſit, ſed quia utrumque una perſona, id eſt, unus Chriſtus ſit. Et ideo recte credimus, & prædicamus cum Apoſtolo Deum crucifixum, & mortuum in humana natura, quæ ex uniti Verbi conſortio deitatis poſſidet nomen.* His cæteri omnes aſſentiuntur. Atque hinc R. P. Berti Theol. Tom. V.

apparet communicationem idiomatum eſſe rationi conſonam, Scripturis innixam, Patribus conſentaneam.

PROPOSITIO II. Non eſt admittenda in Chriſto permutatio vocabulorum inter unam, & alteram naturam, ſive, ne abiciamus Scholaſticam orationem, *communicatio idiomatum in abſtracto.*

5.
Propoſitio

Explicatur, ac ſimul demonſtratur. Quemadmodum in hypſtatica unionem non moraliter, ſed ſubſtantialiter utraque natura divina & humana ſpectant ad eandem perſonam, ut tenet Catholica fides contra Neſtorium: ita eadem naturæ ſunt in una eademque perſona cum ſuis attributis ac proprietatibus impermixtæ & diſtinctæ, ut adverſus Eutychen firmiſſime proſitemur. Sicut ergo admittitur communicatio idiomatum reſpectu perſonæ, ſcilicet enuntiantur de Chriſto vocabula utriusque naturæ, propter indiviſibilem unitatem: ita nequit una natura impertiri alteri quæ ſui propria ſunt, ob impermixtarum naturarum differentiam & diſtinctionem. Quamobrem & contra Neſtorium pronuntiandum eſt, *Verbum eſt filius hominis, Dominus gloria crucifixus eſt, Filium Dei peperit Maria Virgo, Deus ſuffixus eſt cruci, Filius Virginis eſt conditor univerſorum,* & his conſimilia, quoniam Deus Verbum, ac Filius hominis eſt unus Chriſtus: & adverſus Eutychen, *Natura humana quam Verbum aſſumpſit in tempore non eſt divinitas quam habet ſempiternam à Patre, Chriſtus carne, non divinitate paſſus eſt, Una Chriſti natura eſt æterna, infinita, paſſionum expers, altera autem creata, finita, ac morti olim ſubjecta:* quoniam in unitate Perſonæ utraque natura ſuam retinet proprietatem. Atque ita in vocabulorum permutatione tenemus Theologicum æquamentum ac trutinam, ſi quæ Neſtorii, vel Eutychetis redolent impurum, nefariumque dogma, caſtigata locutione vitemus.

Explicatur
& demonſtratur.

Accurate id commonent Patres: nam Cyrillus in X. Theſaur. *Duarum, inquit, naturarum diſcretio ex dictis & factis neceſſario faciendæ eſt. Quare debemus quæ vero Deo conveniunt divinitati ejus, quæ homini vero humanitati noſtræ, quam propter nos aſſumpſit, accomodare.* S. P. Auguſtinus lib. ii. contra Max. cap. 20. n. 2. demonſtrat ex verba, *Triftis eſt anima mea uſque ad mortem,* Matt. xxvi. 38. nonniſi ex natura hominis intelligenda, cum percipi non poſſit, naturam Verbi Dei unigeniti triſtem eſſe potuiſſe: atque hoc pacto excipit quod legitur

6.
Conſermatur
ex Patribus.

Y 2

eodem

eodem cap. xxvi. 39. *Veruntamen non quod ego volo, sed quod tu vis, & quod extat Joan. vi. 38. Descendi de caelo, non ut faciam voluntatem meam, sed voluntatem ejus, qui misit me.* Similiter Vigilius in v. contra Eutychen: *Impium, & sacrilegum est ea, quæ sunt propria carnis Christi, ad naturam Verbi proprietatem referre: & quæ sunt propria Verbi, carni adscribere.* Item Damascenus lib. 111. cap. 4. *Divinitatem porro cum dicimus, de ea quæ sunt humanitatis propria nequiquam affirmamus. Non enim dicimus divinitatem patibilem, aut creatam. Sed nec de carne, hoc est humanitate, prædicamus divinitatis proprietates: non enim dicimus carnem, seu humanitatem increatam.* Ad hunc modum Fulgentius de Incarnat. & Grat. cap. 11. *In Christo unigenito Dei filio personam non dividunt propria naturarum: neque unitas personæ potest utriusque naturæ propria confundere vel auferre. Habent similia alii Patres.*

7.
Duodecim
Regulæ
communi-
cationis
Idiomatum,
positæ ab
Auctore.

Duabus his propositionibus innituntur Regulæ communicationis idiomatum apud Scholasticos pervulgatæ: in quibus tamen connumerandis nequaquam consentiunt auctores; nam septem recenset Sylvius 111. p. q. 16. art. 4. quinque Turnelius q. 9. art. 2. duodecim Petavius lib. iv. cap. 16. Harum prima est, quod proprietates duarum naturarum uni personæ tribuendæ sunt. Sit in exemplo, dum Christus ait, *Ego & Pater unum sumus, & Pater major me est*, de eadem Christi persona enuntiatur quod sit Patri consubstantialis, & quod sit inferior Patri: quorum unum ex proprietate divinæ naturæ proficiscitur, alterum ex conditione naturæ humanæ.

II. Regula est, quod interdum tota persona ab una tantum natura, vel proprietatibus ejus denominatur: ut dum Christus appellatur *Filius hominis, Verbum homo, Deo crucifixus, Filius Dei passus ac mortuus*: quarum enunciationum manifesta ratio est, quoniam per hypostaticam unionem ejusdem personæ, non alterius, est utraque natura cum proprietatibus suis; ideoque potest persona vel ab una, vel ab altera denominari.

III. Tertia est, quod ob eandem rationem aliquando de eadem persona enuntiantur contraria, quæ tamen cum diversam spectent naturam, nullam repugnantiam involvunt. Sit in exemplo, *Christus in cruce patiebatur & gloria fruebatur: vivens mortuus est: regnabat in caelo, & conditus erat sepulchro.*

IV. Quarta præcedentis expositiva, quod de una quidem persona enuntian-

tur opposita, sed ratione diversæ naturæ, ut si dicamus, *Expers patendi quatenus Deus, passus est carne: Ut Deus corrumpscabat miraculis, dum ut homo afficiebatur injuriis.*

V. Regula Abstracta, quæ naturis conveniunt, non communicantur promiscue, neque in abstracto, neque in concreto: non enim recte dicitur, *Divinitas est humanitas, aut, Homo est æternitas, vel, Deus est mortalitas*: idque propter utriusque naturæ impermixtam, & inconfusam persistentiam.

VI. Communicatio proprietatum non secundum formam, sed secundum subjectum est semper accipienda: nam si dixeris V. G. *Verbum caro factum est*, non sic intelligitur, quasi natura divina humanam assumpserit, sed hoc de persona duntaxat affirmatur: ac similiter dum ais, *Filius hominis descendit de caelo*, sensus non est quod descenderit de caelo natura humana, sed persona, quæ naturam humanam assumpsit. Enimvero, ut singula ad idem principium reducantur, sive dicatur *Deus*, sive *homo*, significatur, una eadem, atque individua persona.

VII. Dum enuntiantur de Christo utriusque naturæ proprietates, affirmativæ propositiones absolute proferri possunt, non autem negativæ. Sit in exemplo, vera est hæc propositio, *Filius Dei passus est*, quoniam id Christo convenit ratione naturæ humanæ; at non est vera propositio negans, *Filius Dei passus non est*, etiamsi id Christo conveniat ratione naturæ divinæ. Ratio est, quia particula *non* removet attributum à subjecto: & à Christo removenda non est passio, quam subiit ratione humanæ naturæ. Quare in enuntiationibus negativis apponenda est expositio ad hunc modum, *Filius Dei non est passus secundum divinitatem.*

VIII. Eandem expositionem congruum est apponere in iis enuntiationibus, quæ licet alioqui veræ sint, in pravum sensum ab hæreticis detorquentur. Atque ita consultius est dicere, *Christus est creatura, quatenus homo*, ne videamur sentire cum Arianis asserentibus personam Verbi creatam esse; aut, *Unus de Trinitate passus est carne* ut vitetur error Eutychianorum, autumantium divinitatem, & humanitatem, qua Christus passus est, unam esse naturam.

IX. Pro-

IX. Propositiones, quæ unionem hypostaticam non supponunt sed expriment, excipiuntur à lege communis idiomatum. Ita vera est hæc enuntiatio, *Verbum caro factum est*, sive, *Deus factus est homo*, at non contra, *Homo factus est Deus*: quoniam hæc, *Deus factus est homo*, exprimit unionem, non supponit; & quæ unionem non supponunt, non inferunt communicationem idiomatum. Hanc regulam desumptam à Scoto in 111. dist. vii. q. 2. plurimum commendat Petavius, utpote expeditam, & perspicue demonstrantem, cur falsa sit hæc propositio, *Homo factus est Deus*. At nobis videtur magis obvia hæc ratio, quod in hac propositione, *Deus factus est homo*, subjectum, *Deus*, est persona: non est autem persona subjectum alterius propositionis, *homo*; nec quemadmodum *Deus* habuit subsistentiam ante assumptionem naturæ humanæ, ita præexistebat humanitas. Quapropter nos causam, cur sit falsa hæc propositio, *Homo factus est Deus*, repetimus ex præcedenti regula sexta, quia nempe communicatio idiomatum non est accipienda secundum naturam, sed secundum personam.

X. Nequeunt de Christo enuntiari concreta adjectiva, quæ designare possunt diversam personam, & recte enuntiantur ea, quæ inferunt solummodo diversam naturam. Ita in sensu Nestorii blasphemum est hæc propositio, *Christus est homo dominicus*, de qua infra.

XI. Si de Christo enuntientur quæ naturaliter & substantialiter ipsi insunt, appellatur communicatio idiomatum naturalis, ut *Christus est homo*: si vero enuntientur quæ suscepit misericordia ductus, dicitur communicatio idiomatum secundum habitudinem, ut, *Factus est pro nobis maledictum*, *Peccata nostra ipse tulit*: ubi *maledictum*, & *peccatum* significant poenam, quam pro peccatis nostris misericorditer subiit.

XII. Idiomatum communicatio in Christo intelligenda est substantialiter & secundum hypostasim, non moraliter & secundum attributionem, ita ut dum dicimus, *Deus est homo*, significetur Deus, & hominem individuo nexu unam constituere personam, non unum in altero inhabitare, tanquam in templo: quod ex refutata hæresi Nestoriana satis est manifestum.

8. PROPOSITIO III. In humanam naturam Propositio 3. transfusa nequaquam est omnipræsentia; ideoque supinus est error, & hæresis exe-

cranda asserentium assumptam à Verbo humanitatem esse ubique.

Tamen hæc propositio est consecrata- Explicatur. rium præcedentis, confirmanda est ob impia dogmata *Ubiquistarum*, qui autumant vi unionis hypostaticæ convenire humanæ naturæ omnipotentiam, atque immensitatem: quod diximus totis lacertis primum propugnasse Joannem Brentium, & Jacobum Andream Schmidelinum. Lutherani enim in partes discissi sunt, nec usque ad obitum Melanchthonis, qui valide *Ubiquitatem* oppugnavit, fuit fictitia hæc omnipræsentia communi plausu recepta. At postquam satis cessit Melanchthon, navante operam Wyrico communem fere nata est Lutheranorum approbationem, ut refert illustris Bossuetius in H. Variat. lib. viii. num. 42. Merito omnes Theologi errorem istum insectantur: Estius in 111. dist. 22. §. 5. L'Hermier Tom. 111. pag. 205. Juenin P. iv. dissert. v. Tournely quæst. ix. art. 2. sed omnium luculentissime viri tres Societatis Jesu doctissimi, Bellarminus lib. 111. de Christo cap. 9. & seq. Petavius lib. x. de Incarnat. cap. 7. & Gregorius de Valentia Tom. iv. disp. 1. q. 2. Ampliori etiam stylo, omniq. argumentorum genere Ubiquistas profligavit in Refutatione dogmatis de fictitia carnis Christi omnipræsentia Christianus Hessander. Hanc nos Scripturarum auctoritate, Patrum traditione, & ratione Theologica breviter refellemus.

9. Ex Scripturis enim liquet Filium hominis nostram assumendo naturam Probatur ex Scripturis. descendisse de coelis, id est, cum antea cælum terramque contineret, fuisse terreno, finitoque corpusculo circumscriptum, atque adveniente hora virginis partus in lucem editum, reclinatum in præsepio, postea vero sublatum fuga in Ægyptum, ac subinde in patriam rediisse, & nunc in Jerusalem, nunc in Templi ambitu, nunc deserto in loco, & in præalto monte, aut secus marinum litus, aut in campestribus commoratum: quid plura? suffixum cruci, sepultum marmoreo tumulo, atque in cælum denique assumptum, & ad patris dexteram collocatum. Ne autem quis credat hæc ita gesta circumscriptis in locis, ut simul Christi humanitas esset ubique diffusa, quomodo legimus aliquando Deum ad hortum Eden, ad turrim Babel, ad Sinai verticem, & ad vallem Mambre, aliaque loca plurima descendisse; testatur sacra Evangeliorum historia eo sensu Chri-

Christum hominem constituisse uno in loco, ut inspecta humanitate alibi non existeret. Enimvero Christum non fuisse in Bethania cum Lazarus obiit, non solum asseruit pia demortui soror, dum ait, Joannis xi. 21. *Domine, si fuisses hic, frater meus non fuisset mortuus*, verum & Salvator ipse ita discipulos alloquens, *Lazarus mortuus est. Et gaudeo propter vos, ut credatis, quoniam non eram ibi*. Ita & Angelus quærentibus Christum ad monumentum, Matth. xxviii. & Marc. xvi. 6. ait: *Surrexit, non est hic*. Et quid significant illa Christi verba Joan. xvi. 28. *Relinquo mundum, & vado ad Patrem*? quid ea Lucæ xxiv. 51. *Recessit ab eis, & ferebatur in celum*? quid Pauli ad Hebræos scribentis ratiocinatio, viii. 4. *Si ergo esset super terram, nec esset Sacerdos: cum essent qui offerrent secundum legem munera*? Christus itaque ita corpore circumscriptus est, ut corporea præsentia locum aliquem sibi vindicaret, & dum in uno commoratur, sit disjunctus ab altero.

10.
Probat
Patrum Tra-
ditione.

Validiora sunt ista, cum accedat fida sacrarum Scripturarum, & Ecclesiasticorum dogmatum exploratrix, Fideique norma Traditio. Pervetustus enim Scripturæ Hippolytus Portuensis docet Fragm. 3. in Christo *Divinitatis operationem mansisse extra naturæ circumscriptionem omnem, tametsi per carnem natura terminatum peractum fuerit*. Athanasius Orat. de Fide demonstrat ea verba, *Sede à dextris meis*, Christo convenire non secundum divinitatem, quæ celum terramque implet, sed ratione corporis assumpti, propterea quod, inquit, *Sedere idem est, ac esse circumscriptum in loco*: quæ & repetit in libro de Comuni Essent. Gregorius Nazianzenus in Epistola ad Cledonium appellat Redemptorem nostrum *corpore circumscriptum*. Chrysostomus hom. in quatuordecim Lazarum, *Corpore minime præsentem*. Cyrillus lib. 2. in Joan. *Ab Apostolorum consuetudine carne, per ascensum in cælos, disjunctum*. Damsceus lib. 111. de Fide Orthodoxa cap. 3. *creatum & increatum, mortalem & immortalem, circumscriptum & incircumscriptum*, exponens quomodo id accipiendum est de duplici ac distincta natura. Tradunt vero consimilia Latini. Ambrosius in 2. de Fide cap. 4. *Neque enim (ait) Deus de loco ad locum transit, quia ubique est: ut homo est qui vadit, ipse qui venit. In eo ergo vadit, & venit, quod est commune nobiscum*. Augustinus in Epist. ad Dardanum num. 10. *Secundum banc*

formam non est putandus ubique diffusus. Cavendum enim est, ne ita divinitatem adstruamus hominis, ut veritatem corporis auferamus. Non est enim consequens, ut quod in Deo est, ita sit ubique ut Deus. Plura ibidem S. Pater, ubi quæstionem hanc dirimit data opera. Magnus Leo Serm. 3. de Ascensione, *ineffabili modo*, inquit, *per ascensionem cepit esse divinitate præsentior, qui factus est humanitate longinquior*. Petrus Chrysologus. serm. 63. verba faciens de Lazaro, *Es erat, inquit, locus ubi non erat Christus? Fratres, erat ibi Christus Deus, sed ibi non erat homo Christus*. Fulgentius denique lib. 11. ad Trasimundum cap. 17. *Unus, idemque homo localis ex homine, qui est Deus immensus ex Patre: unus idemque secundum humanam substantiam absens cælo cum esset in terra, & develinquens terram cum ascendisset in celum: secundum divinam vero, immensamque substantiam nec celum dimittens cum de cælo descendit, nec terram deserens cum ascendit ad celum*. Abunde hæc sufficiunt ad comprobendam perpetuam atque universalem Græcorum, Latino-rumque Patrum traditionem.

Habent saltem Ubiquistæ aliquod humana rationis vel tenuissimum fulcimen-
tum: at nulla his affulget librata perceptionis scintillula. Principio cum mysterium Incarnationis importet in hypostasis unitate naturas duas impermixtas, nullamque singularem naturarum proprietatem sublatam esse testetur in Confess. fidei sacrosancta Synodus Chalcedonensis, affirmet citata Epistola ad Dardanum Augustinus, ac profiteantur adversus Eutychem Catholici universi: qui autumant Christi humanitatem ubique diffusam, omnipræsentiam quæ divinitatis propria est, transfundunt in humanitatis circumscriptam naturam, & consequenter magnum Incarnationis sacramentum pervertunt. Quo argumento non soli catholici pugnarunt, verum etiam Theodorus Beza, Hessiander, alique Calviniani, nec non alter Lutheranorum prodromus Melanchthon, ut refert lib. viii. n. 32. Bossuetius. Imo Eutyches nulla ratione assecutus, quomodo humana natura absorpta à divina retineret carnis nostræ proprietatem, asserbat in Christo post naturarum adunationem corpus umbratile: dum Ubiquistæ pugnantia comminiscens putant Christi corpus immensitate simul, & communi cum nostra natura præditum, ipsis Eutychanis, ut etiam hæretici observarunt apud Bossuet lib. xiv. n. 106. deteriores pervicacia, ingenioque obtusiores. His
acce-

11.
Probat
ratione.

accedit, quod ſi Chriſti humanitati conveniat omnipotentia & immenſitas, ob divinorum attributorum ſimul & cum natura *identitatem*, conveniat illi neceſſum eſt æternitas, independentia, eademque divinitas; quam confeſſionem denegant Lutherani: ſed hoc ab iis jure petimus, cur in humanitatem ſumma poteſtas, & omnipreſentia tranſuſe ſint, & non item attributa reliqua, ſi unum ab altero nequit diſcepi? Etenim cum Deus ſolus ſit æternus, immenſus, omnipotens, independentis; ſi humanitas immenſa eſt, omnipotens quoque eſt, æterna eſt, independentis eſt, divinitas eſt. Atque ratione conſimili divina natura erit nata in tempore, affixa cruci, ſepulchro recondita, quoniam hæc exenerunt naturæ omnipotentis atque immenſæ, ideoque divinæ. Ita *Ubiquiſta* Incarnationis fidem ſubvertunt, & rem creatam & circumſcriptam in divinam commutantes negant Chriſtum hominem, quia ipſi auferunt naturam circumſcriptione finitam: negant Chriſtum Deum, quia ipſi tribuunt paſſionem ac mortem ratione naturæ omnipotentis & immenſæ: negant Deum immortalem, quia morti ſubjiciunt naturam præditam omnipreſentia: me latet, num Arianos dicam, num Phantaſiaſtas, num Eutychianos, num Atheos, num omnia iſta. Tandem excogitarunt Lutherani corporis Chriſti omnipreſentiam, ut adverſus Calviniſtas facilius illud in Euchariftia realiter aſſeſſe propugnarent: qua commentatione nihil potuit excogitari futilius, non enim Chriſti corpus eſt in Euchariftia, quemadmodum in calis, modo viſibili ac ſenſibili, ſed modo alio ſublimiori, ac mirabili, quo in Sacramento duntaxat, non alibi exiſtit. Si etenim degat ſub ſpeciebus panis, & vini ratione ubique diſuſæ immenſitatis, non alia ratione ibidem erit, quàm in elementis ſingulis, & ubique locorum, à quibus ſejungi non poteſt immenſitas. Atque ita Calviniſtæ jure optimo contendunt, Lutheranos ad fictitiæ carnis Chriſti omnipreſentiam conſugientes denegare ejusdem carnis in Euchariftia peculiarem præſentiam, atque id aperte oppugnare, quod figmentis ſuis defendere moliantur. Atque ex his conſtat undique in abſurda Ubiquitarios impingere, eorumque aſſerta omni genere argumentorum, quod erat demonſtrandum, everti.

12.
Obſciunt
Lutherani.

At opponunt Lutherani: Chriſto omnipotentiam fuiſſe collatam teſtatur idem Salvator Mat. ult. 18. ubi ait: *Data eſt mihi omnis poteſtas in celo, & in terra.* Eundem ſedere ad dextram Patris legi-

tur Pf. cix. 1. Matt. xxii. 44. Marc. xvi. 19. In ipſo inhabitare divinitatis plenitudinem *corporaliter*, teſtatur Apoſtolus ad Colof. ii. 9. aſcendiſſe ſuper omnes cælos, *ut impleret omnia*, affirmat idem Apoſtolus ad Ephes. iv. 10. Permaſurum denique in terris *uſque ad conſummationem ſæculi*, idem Chriſtus pollicitus eſt Apoſtoliſ Mat. xxviii. 20. At ſi omnem obtinuit poteſtatem, cur non omnem præſentiam? Si dextera Patris nullis locorum finibus circumſcribitur, quomodo ad hanc ſedens dexteram non eſt ubique diſfuſus? Si divinitas in Chriſto inhabitat *corporaliter*, qua ratione fieri poteſt, ut corporea ſubſtantia non omnia ſimul cum divinitate comprehendat? Si Chriſtus implet omnia, cur cælum terramque immenſitate propria non continet? Si tandem in cælum conſcendens cum diſcipulis permaſit in terris, quare non eſt ſimul nobiſcum, & apud ſuperos? Videtur ergo Lutheranorum aſſertum ſacrarum literarum auctoritate munitum.

13.
Reſp. in hoc falli Lutheranos, quod ea, quæ conveniunt perſonæ, tribuantur naturæ, cum, ut vidimus, communis-
catio idiomatum ſit accipienda, non ſecundum *formam*, ſed ſecundum *ſuppoſitum*. Chriſtum itaque omnipotentem eſſe, implere omnia, ubique conſiſtere, nec non eſſe æternum, ac Deum verum, quatenus hæc conveniunt perſonæ, quæ in tempore aſſumpſit humanam naturam, nemo noſtrum diſſentit; ipſi naturæ humanæ hæc omnia convenire negamus, cum in ipſa perſona una, atque individua retineat utraque natura ſuas citra mixturam proprietates. Singula nihilominus expendantur. Principio data eſt Chriſto omnis poteſtas, quemadmodum datum eſt habere vitam in ſemetipſo, & eſſe unum cum Patre; quia mirum humana natura hypſtatice conjuncta eſt Verbo omnipotenti, æterno, & unius cum Patre ſubſtantia, atque ratione hypſtatice unionis *hic homo*, id eſt, Chriſtus eſt Deus, eſt omnipotens, eſt immenſus; at non *hic homo* ratione naturæ humanæ, qua inſpecta eſt minor Patre, eſt natus in tempore, eſt loco circumſcriptus; ſed ratione perſonæ, quæ naturam habet aliam, divinam, incircumſcriptam, æternam. Non ſolum id tradunt Patres ſuperius laudati, verum etiam Lutherus, cujus hæc verba ab Heſſiandro adverſus Lutheranos producantur pag. 93. *Eo ipſo momento, quo divinitas & humanitas in unitatem perſonæ conjungi ceperunt, homo filius Maria eſt, & dicitur omnipotens, & æternus*

rus Deus, cujus est summa potestas, qui omnia creavit, & sustentat, per communicationem idiomatum, quatenus una cum Deo persona est; de hac potestate loquitur Matthaeus capite ultimo: *Data est mihi omnis potestas in caelo, & in terra.* Eadem est cum Scholasticis responsio Magistri in 111. dist. 14. Addo nomine potestatis intelligendum Ecclesiae regimen, exaltationem nominis, iudicii auctoritatem, & cetera, quae spectant ad Christi gloriam, atque fidelium gubernationem. Conferas Act. 11. 33. Ad Ephef. 1. 10. & ad Coloss. 1. 16.

14.
Explicatur
sensus Dexterae Patris.

Dextera Patris aliquando significat potentiam ac plenitudinem maiestatis, ut ad Hebr. 1. 3. aliquando locum & gloriam Deo proximiorum, ut Mat. 21. 21. aliquando coelestem beatitudinem. In priori sensu dextera Patris ubique est, ac similiter Christus ut Deus, sive Christus, qui Deus & homo est, ratione divinitatis: in secundo demonstratur duntaxat Christi, etiam ut hominis, super omnem coelestem, terrenamque creaturam exaltatio, ipsi debita & propter personae dignitatem, & propter singularitatem meritorum: in postremo autem sensu retorquetur argumentatio, nam si Christus secundum assumptam humanitatem sedet à dextris Dei in excelsis, profecto non est ubique locorum diffusus. Recte Augustinus contra Serm. Arianorum cap. xxxiv. n. 32. *Secundum formam suscepti hominis, & ad dexteram Patris sedet vel stat, & orat, & gratias agit, & Sacerdos est, & minister est, & supplex est, & subditus est: secundum autem formam Dei, in qua aequalis est Patri, unigenitus est, & gignenti coeternus, &c.* Et Tract. 1. in Joannem num. 13. *Ascendit in caelum, & non est hic. Ibi est enim. Sedet ad dexteram Patris: & hic est, non enim recessit praesentia maiestatis.* Vide & Epist. ad Dardanum §7. nunc 187. n. 10.

15.
Explicatur,
ut impleat
omnia.

At quomodo Christus ascendit in caelum, ut impleat omnia? Vulgaris est Theologorum expositio, ut omnia Prophetarum vaticinia compleret. At forte melius responderetur Christum ascendisse, ut donis suis, ac effusione Spiritus sancti Ecclesiam cumlaret, apposto neutro πάντα, omnia, pro communi. Nam Apostolus eo loci hortatur ad unitatem spiritus, demonstrans omnia charismata à Christo fuisse collata ad utilitatem & aedificationem Ecclesiae; ac praemittit ea verba: *Ascendens in altum captivam duxit captivitatem, dedit dona*

hominibus. Addit postea verba, quae à Lutheranis opponuntur. Tum Spiritus charismata enumerans ait, *Et ipse dedit quosdam quidem Apostolos, quosdam autem prophetas, &c.* Quid ergo manifestius, quam Apostolum loqui de copiosa gratiarum largitione, ac idem valere, ut impleat omnia, ac, ut daret hominibus dona uberrima, sive, ut eadem phrasi loquitur praecedenti cap. 111. 19. ut fideles impleantur in omnem plenitudinem Dei? Quamquam illud vellem à Lutheranis doceri, quomodo per ascensionem Christus implevit caelestia, si per omnipraesentiam jam erat ubique diffusus?

Quid est autem in Christo plenitudinem divinitatis habitare corporaliter? Explicatur Theophylactus ex Cyrilli sententia ait hoc vocabulo demonstrari adversus Nestorianos unionem hypostaticam, ita ut sensus sit, Divinitatem habitare in forma suscepta indivisibiliter, & citra mixturam, perinde ac in corpore immoratur anima. Consentit Augustinus citata Epistola ad Dardanum num. 39. & in Psalmum lxxvii. num. 23. docens Apostolum affirmare, quod in Christo inhabitavit Divinitas solide atque veraciter, non vero praefigurantibus signis, neque umbraliter, tanquam in Templo à Rege Salomone factum. Idem Apostolus, ut adnotatum est alibi, usurpat corpus ad significandam veritatem in antiquis figuris latentem, ad Colossens. 11. 17. Dum ergo scribit in Christo habitare divinitatem corporaliter, adstruit unionem duarum naturarum veram, & substantialiam, nec quidquam ait de fictitia assumptae humanitatis omnipraesentia. Permanet denique nobiscum Christus praesentia maiestatis, ut inquit paulo supra Augustinus, Ecclesiae continuo regimine, gratiarum subministratione, nec non sub Eucharistici panis velamine. Ludunt itaque operam Ubiquitarii, nec ullo muniuntur sacrarum literarum testimonio.

Putant aliquod se invenire praesidium in humana ratione: primum quia omnipraesentia non videtur divinitatis essentialis proprietas, ut est aternitas atque independentia: priusquam enim crearetur mundus, erat Deus, nulli tamen loco praesens. Potest ergo, inquit, communicari attributum istud humanitati. Deinde humanitas ac divinitas Christi intime ac substantialiter uniuntur: & ideo ubicunque una est, & altera adest debet: alioquin ab invicem distrahentur. Praeterea nonne Christus Verbum Dei

Dei eſt? Itaque ſi Verbum divinum eſt ubique, ubique etiam eſt Chriſtus.

18. Reſp. ad primum, attributa divina eſſe eandem divinitatis ſubſtantiam connotantem effecta aliqua, vel objecta; atque ante mundi productionem fuiſſe divinam immenſitatem *ſubſtantive*, non *connotative* acceptam, quemadmodum tunc erat providentia, dominatus, & regimen univerſorum: vel dico non in hoc ſitam eſſe immenſitatem ut actu exiſtat in omnibus, ſed in eo, quod nulla res ſit, ubi non exiſtat, neque ulla eſſe poſſit, in qua producta non exiſteret; ſicut omnipotentia ac providentia non omnia, quæ poteſt, actu exequitur, ac diſponit, ſed ea tantum quæ vult, & producit. Ad alterum reſpondeo indiſſolubilem eſſe divinitatis & humanitatis unionem, neque unam diſtrahi ab alia; quoniam ubicunque eſt humanitas Chriſti, ibi eſt etiam divinitas: at non ſequitur ex oppoſito, Ubicunque eſt divini-

tas, ibi eſt etiam humanitas, quia hæc in illa ſubſtantiali unionem ſuam non amittit proprietatem, permanetque circumſcripta & finita; alioqui, ut Eutyches autumabat, una eſſet natura permixta, ac propriis affectionibus expoſita. Ita in plurimorum philoſophorum ſententia rationalis anima in corpore ubique diſſuſa ſubſtantialiter unita eſt oculo, & ubi eſt oculus, ibi eſt anima; at non econtra ubicunque eſt anima, ibi pariter eſt oculus: nam anima eſt etiam in manu, pede, cæterisque partibus corporis; quoniam in hac unionem non tranſit oculus in animæ rationalis naturam, neque propriam coarctatam, & anguſto comprehenſam loco deperdit. In eo quod conſequitur, non immorabor; nam ex quo Chriſtus ſit una cum divino Verbo perſona, inferitur quod ſit ubique ratione perſonæ & naturæ divinæ, non ratione humanitatis aſſumptæ; ut dictum eſt ſupra.

C A P U T II.

An Chriſtus dici poſſit filius Dei adoptivus?

S U M M A R I U M.

1 & 2. Preliminaria ad reſolutionem.

3. Uſque ad 7. probatur, Felicem, & Elipandum locutos fuiſſe in ſenſu Neſtorii.

7. 8. 9. & 10. Solvuntur objectiones.

11. Uſque ad 18. Probatür, Chriſtum non poſſe appellari filium Dei adoptivum, etiam ſecundum humanitatem.

18. & ſeqq. Solvuntur objectiones.

I. Status Quæſtionis.

FELIX Episcopus Urgelis, urbs eſt ſita in Pyrenæi montis jugo, conſultus circa annum 783. à Toletano antiſtite Elipando quid de humanitate Chriſti ſentiret, reſpondit hunc, quatenus homo eſt, appellandum Filium Dei, non naturalem, ſed adoptivum. Eſt autem adoptivus filius, qui ab aliquo adoptione, id eſt, aſſumptione gratuita in locum filii, hæreditatemque eligitur, cum alterius ſit generatione ac natura. Diſputatur, num Felix, & Elipandus aſſerendo Chriſtum Filium Dei adoptivum, negarent cum Neſtorio hypſtaticam unionem, & filium Virginis à Filio Dei, ſive naturalem ab adoptivo diſtinguerent; an appellarent eandem perſonam filium naturalem ratione divinæ naturæ, ratione autem humanæ adoptatum. Hoc duntaxat dogmatizaffe Felicem, & Elipandum, ideoque diſcrepare à Neſtoriana hæreſi Felicianam propugnat Vaſqueſius in 111. P. diſp. 89. tradit Juenin diſſert. vi. de Incarnat. q. 6. dubitat Tournely quæſt. xxi. art. 1. At revera ſenſu Neſtoriano locutos Felicem, & Elipandum tenent Binius & Surius in notis ad Concil. Francofordienſe, Petavius lib.

R. P. Berti Theol. Tom. V.

1. de Incarnat. cap. 22. Natalis Alex. diſſert. 5. ſæculi 8. Claudius Fraſſen de Inc. Tract. 1. diſput. 2. Boucat diſp. 3. art. 2. ſect. 6. & propè finem Biblioth. Joſeph Imbriatus. Et revera non deſunt è ſchola illuſtres Theologi, inter quos Durandus in 111. diſt. 4. & Scotus in 1. diſt. 10. exiſtimantes Chriſtum ut hominem poſſe dici filium adoptione, quamquam Scôtus vitandum docet talem loquendi modum, ob hæreticorum vaſtitiem, & in uſurpandis vocabulis calliditatem. Hos Scholaſticos excuſandos ab hæreſi inquit Boucat diſſert. 111. art. 3. eo quod ignoraverint definitionem Concilii Francofordienſis in lucem editi à Surio circa annum 1567. Verum nec deſunt viri docti, qui propugnant etiamnum citra fidem poſſe defendi, quod Chriſtus quatenus homo eſt appellari queat filius adoptivus ſpectata humana natura, & gratia ſanctificante: nec ſibi conſtat laudatus Scriptor, qui præcedenti articulo tradiderat, Felicem & Elipandum adhæſiſſe Neſtorianis. Nam ſi illi à Francofordienſi Synodo fuerunt proſcripti, quod Neſtorii ſenſum intenderent; nullum habet momentum ad opinionem Scoti

Z

vel